



Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmana • Ombudsperson Institution

**GODIŠNJI IZVEŠTAJ ZA 2025. GODINU ZA SPROVOĐENJE ZAKONA BR.
05/L - 021 O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE U REPUBLICI KOSOVO**

Priština, 20. avgust 2026.

SADRŽAJ

LISTA SKRAĆENICA.....	4
PREDGOVOR.....	5
I. PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE U REPUBLICI KOSOVO	7
Ustav Republike Kosovo.....	7
Zakon br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije	8
Zakonski postupci zaštite od diskriminacije prema ZZD	9
II. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI PRAĆENJA SPROVOĐENJA ZAKONA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE	10
Ombudsman	11
Kancelarija za dobro upravljanje	11
Institucionalni mehanizmi zaštite od diskriminacije u ministarstvima i opštinama	11
III. ULOGA DRUGIH INSTITUCIJA	12
Agencija za ravnopravnost polova	12
Kancelarija Poverenika za jezike	12
Nezavisni nadzorni savet za civilnu službu	12
Inspektorat rada.....	13
Tržišna inspekcija	13
Inspekcija za obrazovanje	14
Zdravstvena inspekcija.....	14
Nezavisna komisija za medije	14
IV. NALAZI OMBUDSMANA U VEZI SA SLUČAJEVIMA DISKRIMINACIJE	14
NORMATIVNI AKTI KOJI SU U SUPROTNOSTI SA PRINCIPOM NEDISKRIMINACIJE.....	15
OPŠTE PRAKSE KOJE SU U SUPROTNOSTI SA PRINCIPOM NEDISKRIMINACIJE	15
Diskriminacija na osnovu invaliditeta.....	16
Diskriminacija na osnovu starosti	17
Diskriminacija na poslu.....	18
Diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti.....	20
Sloboda verovanja, savesti i veroispovesti	21
RODNA RAVNOPRAVNOST	22
Rodna ravnopravnost u zapošljavanju	22
Rodna ravnopravnost u imovini i nasleđivanju	22

Zaštita od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja	23
Preživeli seksualnog nasilja tokom rata.....	23
Prava LGBTIQ+ osoba.....	23
ZAKLJUČAK	23
V. ZAKLJUČCI OMBUDSMENA U NADZORNOJ ULOZI U SPROVOĐENJU ZAKONA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE	24
MINISTARSTVA	26
OPŠTINE	28
SUDSKI SAVET KOSOVA	31
TUŽILAČKI SAVET KOSOVA	31
KOSOVSKA POLICIJA.....	31
KOSOVSKI POLICIJSKI INSPEKTORAT	32
NEZAVISNE INSTITUCIJE	32
NEZAVISNA NADZORNA KOMISIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU KOSOVA	32
AGENCIJA ZA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ	32
ZAKLJUČAK	33
VI. PREPORUKE	34

LISTA SKRAĆENICA

ARR – Agencija za rodnu ravnopravnost
ABPP – Agencija za besplatnu pravnu pomoć
OM – Ombudsman
EU – Evropska unija
KSB – Kosovske snage bezbednosti
ESLJP – Evropski sud za ljudska prava
US – Ustavni sud
EKLjPOS – Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama
SSK – Sudski savet Kosova
SE – Savet Evrope
TSK – Tužilački Savet Kosova
NKM – Nezavisna komisija za medije
NNSDSK – Nezavisni Nadzorni savet za državnu službu Kosova
CIK – Centralna izborna komisija
ZRR – Zakon o rodnoj ravnopravnosti
ZZD – Zakon o zaštiti od diskriminacije
MON – Ministarstvo obrazovanja i nauke
MPŠRR – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MDJU – Ministarstvo digitalizacije i javne uprave
MP – Ministarstvo pravde
MP – Ministarstvo privrede
MF – Ministarstvo finansija
MIPTI – Ministarstvo industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija
MIS – Ministarstvo infrastrukture i saobraćaja
MZP – Ministarstvo za zajednice i povratak
MKT – Ministarstvo kulture i turizma
MLSU – Ministarstvo lokalne samouprave
MO – Ministarstvo odbrane
MŽSPP – Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
MRPVOR – Ministarstvo rada, porodice i vrednosti oslobođilačkog rata
MSPD – Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspor
MSO – Ministarstvo sporta i omladine
MZ – Ministarstvo zdravlja
MRR – Ministarstvo regionalnog razvoja

PREDGOVOR

Poštovani poslanici Skupštine Republike Kosovo, dragi građani Republike Kosovo,

Zadovoljstvo mi je da prosledim Skupštini Republike Kosovo i objavim Godišnji izveštaj o sprovođenju Zakona o zaštiti od diskriminacije za 2025. godinu, koji odražava stanje zaštite od diskriminacije u Republici Kosovo, izazove u sprovođenju relevantnih zakona, kao i zaključke Ombudsmana tokom vršenja njegovog ustavnog i zakonskog mandata.

Ovo je treća godina zaredom da je Ombudsman podneo specijalni izveštaj Skupštini o primeni Zakona o zaštiti od diskriminacije. Međutim, i dalje je zabrinjavajuće što Skupština Republike Kosovo nije razmatrala prethodna dva izveštaja zbog okolnosti i političkih zastoja koji su karakterisali institucionalno funkcionisanje tokom ovog perioda.

Neuspeh u razmatranju ovih izveštaja ometao je razvoj institucionalne i parlamentarne rasprave o jednom od najvažnijih pitanja vezanih za poštovanje ljudskih prava i primenu principa jednakosti. Osim toga, ovo je ograničilo mogućnost da se preporuke ombudsmana sistematski rešavaju i transformišu u javne politike i konkretne mere za poboljšanje zaštite od diskriminacije.

Nalazi ovog izveštaja pokazuju da Republika Kosovo i dalje ima konsolidovan pravni okvir u oblasti zaštite od diskriminacije, značajno usklađen sa evropskim i međunarodnim standardima ljudskih prava. Međutim, glavni izazov ostaje efikasna i održiva primena ovog pravnog okvira u praksi.

Tokom izveštajnog perioda, ombudsman je identifikovao slučajeve diskriminacije i nejednakog tretmana u različitim oblastima, uključujući pristup javnim uslugama, zapošljavanje, socijalnu zaštitu, prava osoba sa invaliditetom, prava nevećinskih zajednica, jezička prava, rodnu ravnopravnost i verske slobode. U velikom broju slučajeva identifikovane su administrativne prakse i normativne odredbe koje proizvode diskriminatorne efekte ili stvaraju neopravdane prepreke za ostvarivanje prava zagarantovanih Ustavom i zakonom.

Izveštaj ukazuje na to da diskriminacija na Kosovu i dalje predstavlja zabrinjavajuće pitanje, budući da je značajan broj razmatranih slučajeva povezan sa kontinuiranim nedostacima u zakonodavstvu, javnim politikama, administrativnim praksama i institucionalnim mehanizmima. Nalazi pokazuju da se ranjive grupe, posebno osobe sa invaliditetom, nevećinske zajednice, žene i druge marginalizovane grupe, suočavaju sa ponavljajućim preprekama u ostvarivanju svojih prava, uprkos ustavnim i zakonskim garancijama. U određenom broju slučajeva, ove prepreke nisu povezane samo sa pojedinačnim postupcima, već i sa načinom sprovođenja zakonodavstva, kao i sa institucionalnim politikama i praksama.

Posebno zabrinjava nizak nivo primene Zakona o zaštiti od diskriminacije od strane javnih institucija. Podaci prikazani u ovom izveštaju pokazuju da značajan broj institucija još uvek nije uspostavio funkcionalne mehanizme za postupanje u slučajevima diskriminacije, ne vodi kompletnu statističku evidenciju i ne odgovara adekvatno na zahteve za odgovornošću i praćenjem.

Stoga, ovaj izveštaj treba da služi ne samo kao pregled trenutne situacije, već i kao poziv na akciju. Poštovanje principa jednakosti i efikasne zaštite od diskriminacije nisu samo zakonske i ustavne obaveze, već predstavljaju temelj demokratskog, inkluzivnog i pravednog društva.

Izražavam uverenje da će Skupština Republike Kosovo razmotriti ovaj izveštaj sa ozbiljnošću koju zaslužuje i da će preduzeti neophodne mere kako bi se osiguralo sprovođenje predstavljenih preporuka, u cilju jačanja vladavine prava i efikasne zaštite ljudskih prava za sve građane, bez diskriminacije.

I. PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE U REPUBLICI KOSOVO

Na osnovu svog ustavnog mandata za zaštitu i promociju osnovnih ljudskih prava i sloboda, ombudsman ima centralnu ulogu u promovisanju ravnopravnosti i zaštiti od diskriminacije. Kao telo za ravnopravnost, on je odgovoran za promovisanje, praćenje i podršku primeni principa jednakog tretmana, kroz rešavanje žalbi, sprovođenje istraga po službenoj dužnosti, učešće *kao amicus curiae* u sudskim postupcima, davanje preporuka i sprovođenje aktivnosti podizanja svesti i obrazovanja.

U skladu sa članom 9 Zakona o zaštiti od diskriminacije (ZZD), ombudsman nadzire sprovođenje ovog zakona i izveštava Skupštinu Republike Kosovo najmanje jednom godišnje. Izveštaj za 2025. godinu predstavlja treći godišnji izveštaj pripremljen u skladu sa ovom pravnom osnovom.

Republika Kosovo ima napredni ustavni i pravni okvir za zaštitu od diskriminacije, značajno usklađen sa evropskim i međunarodnim standardima. Ustav Republike Kosovo, Zakon o zaštiti od diskriminacije i sektorsko zakonodavstvo garantuju zabranu diskriminacije u javnom i privatnom sektoru.

Međutim, iako Zakon o zaštiti od diskriminacije obavezuje sve organe javne vlasti i privatne subjekte da poštuju princip jednakog tretmana, nadležnosti ombudsmana u odnosu na privatni sektor ostaju ograničene. Kao rezultat toga, ombudsman nema puna istražna i nadzorna ovlašćenja za direktno postupanje u slučajevima diskriminacije koji se dešavaju u privatnom sektoru. Iz tog razloga, njegov mandat u ovoj oblasti vrši se uglavnom indirektno, upućivanjem i upućivanjem predmeta upravnim, inspeksijskim i prekršajnim organima koji imaju zakonske nadležnosti da istražuju i rešavaju takva kršenja u privatnom sektoru.

Ustav Republike Kosovo

Ustav Republike Kosovo daje pravo na jednakost pred zakonom i zaštitu od diskriminacije dvojini status. Prvo, pravo na jednakost pred zakonom i zabrana diskriminacije sadržani su kao osnovni ustavni principi u Poglavlju I Ustava [Osnovne odredbe], posebno članovima 3 i 7. Drugo, jednakost pred zakonom i zaštita od diskriminacije su zagarantovane kao individualna ustavna prava u Poglavlju II [Osnovna prava i slobode], posebno u članu 24.

Štaviše, zaštita od diskriminacije je takođe podržana članom 22 Ustava [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], koji predviđa da neki od ovih međunarodnih instrumenata, koji su sastavni deo pravnog poretka Kosova, sadrže odredbe koje zabranjuju diskriminaciju.

Štaviše, član 53 Ustava Republike Kosovo obavezuje sudove i sve javne organe Kosova da tumače ljudska prava i osnovne slobode zagarantovane Ustavom, uključujući pravo na jednakost pred zakonom i zaštitu od diskriminacije, u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP).

Zakon br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije

Zakon o zaštiti od diskriminacije (ZZD) predstavlja *lex specialis* u oblasti zaštite od diskriminacije i kao takav zauzima centralno mesto u rešavanju pitanja vezanih za diskriminaciju. Pored Ustava Republike Kosovo, ovaj zakon predstavlja glavni normativni akt na osnovu kojeg se slučajevi diskriminacije rešavaju i rešavaju u upravnim, sudskim postupcima, kao i u postupcima koji se vode pred ombudsmanom. Pravna zaštita zagarantovana ovim zakonom dopunjena je i posebnim odredbama sektorskog zakonodavstva koje regulišu različite oblasti kao što su obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje i javna uprava.

Ovaj zakon uspostavlja opšti normativni okvir za sprečavanje i borbu protiv svih oblika diskriminacije, istovremeno garantujući pravo na jednakost pred zakonom za sva fizička i pravna lica pod jurisdikcijom Republike Kosovo.

ZZD nudi sveobuhvatne garancije protiv diskriminacije, uključujući široku i neiscrpnu listu zaštićenih osnova. U tom smislu, član 1, stav 1 zakona navodi da je njegova svrha sprečavanje i borba protiv diskriminacije na osnovu osnova kao što su: nacionalnost ili povezanost sa zajednicom, socijalno ili nacionalno poreklo, rasa, etnička pripadnost, boja, rođenje, poreklo, pol, rod, rodni identitet, seksualna orijentacija, jezik, nacionalnost, versko uverenje i uverenje, politička pripadnost, politička ili druga mišljenja, socijalni ili lični status, starost, porodični ili bračni status, trudnoća, materinstvo, bogatstvo, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko nasleđe ili bilo koja druga osnova.

Ovaj zakon se odnosi i na javni i na privatni sektor i sadrži veoma sveobuhvatne definicije različitih oblika diskriminacije, uključujući direktnu diskriminaciju, indirektnu diskriminaciju, uznemiravanje, podsticanje na diskriminaciju, viktimizaciju, segregaciju, diskriminaciju na osnovu udruživanja, neuspeh da se obezbedi razuman smeštaj za osobe sa invaliditetom, diskriminacija na osnovu percepcije i višestruka diskriminacija.

Zakon jasno definiše institucionalnu odgovornost za njegovu implementaciju na centralnom i lokalnom nivou, gde je posebna uloga i prerogativ poverena ombudsmanu. Zakon sadrži posebne procedure za njegovu implementaciju, sažete u poglavlju II, koje definišu metode zaštite od diskriminacije u praksi.

Od 2024. godine Zakon o zaštiti od diskriminacije (ZZD) je u procesu dopunjavanja i izmena. Ombudsman je učestvovao, kao posmatrač, u radnoj grupi za izradu izmena i dopuna ovog zakona.

Konačno, ombudsman je dobio informaciju od Saveta Evrope da je najnoviju verziju nacрта zakona, koja je proizašla iz poslednjeg sastanka radne grupe, analizirala Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI). Prema ovim informacijama, ova verzija nacрта zakona obuhvata standarde utvrđene u Direktivi Saveta (EU) 2024/1499¹ Evropske unije, od 7. maja 2024. godine, koja se odnosi na standarde za organe za ravnopravnost u oblasti jednakog tretmana lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko poreklo, jednakog tretmana u pitanjima zapošljavanja i

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401499

profesije osoba bez obzira na njihovu veru ili uverenje, invaliditet, starost ili seksualnu orijentaciju, jednak tretman žena i muškaraca u pitanjima socijalne sigurnosti, kao i pristup i snabdevanje robama i uslugama, kojom se menja i dopunjuje Direktiva 2000/43/EU i Direktiva 2004/113/EU.

Takođe, nacrt zakona uključuje Direktivu (EU) 2024/1500² Evropskog parlamenta i Saveta Evropske unije, od 14. maja 2024. godine, o standardima za tela za ravnopravnost u oblasti jednakog tretmana i jednakih mogućnosti žena i muškaraca u pitanjima zapošljavanja i rada, kojom se menja Direktiva 2006/54/EZ i Direktiva 2010/41/EU.

Takođe, najnovija verzija nacrta zakona uključuje Preporuku o opštoj politici (GPR) ECRI-ja o "Telima za jednakost u borbi protiv rasizma i netolerancije na nacionalnom nivou".

Važno je naglasiti da su Direktiva 2000/43/EZ i Direktiva 2004/113/EU, izmenjena i dopunjena Direktivom (EU) 2024/1499, kao i Direktiva 2006/54/EU, izmenjena Direktivom (EU) 2024/1500, ugrađene u postojeće zakonodavstvo o zaštiti od diskriminacije u Republici Kosovo.

Obe direktive stupile su na snagu 18. juna 2024. godine, dok je rok za njihovo prenošenje od strane država članica Evropske unije 19. jun 2026. godine. Ovaj rok definiše rok u kojem su države članice morale da usvoje i donesu zakone, propise i administrativne odredbe neophodne da bi se osigurala usklađenost njihovog zakonodavstva sa ovim direktivama.

Direktive Evropske unije, kao opšte pravilo, upućene su državama članicama EU. Stoga, u strogom smislu prava Evropske unije, obaveza njihovog prenošenja odnosi se na države članice i ne stvara direktno pravnu obavezu za Kosovo, koje nije država članica EU.

Međutim, to ne znači da su standardi postavljeni u ovim direktivama irelevantni za proces evropskih integracija Kosova. Pitanje obaveza Kosova u tom pogledu treba da se proceni u okviru njegovih obaveza da uskladi zakonodavstvo sa pravnom tekovinom Evropske unije i procesom evropskih integracija. Ove obaveze proizilaze, između ostalog, iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP/SAA).³

Zakonski postupci zaštite od diskriminacije prema ZZD

ZZD nudi višestruku zaštitu za pojedince koji tvrde da su diskriminirani. To se može postići administrativnim, prekršajnim ili sudskim postupcima. Ovim sredstvima, oštećene osobe mogu tražiti zaštitu, sankcionisanje počinitelja i naknadu štete. Generalno, zakon ima za cilj da obezbedi efikasnu sudsku i administrativnu zaštitu od bilo kog oblika diskriminacije u javnom i privatnom sektoru.

Parnični postupak pred sudom

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401500

³ ZAKON BR. 05/L-069 O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU REPUBLIKE KOSOVO, S JEDNE STRANE, I EVROPSKE UNIJE I EVROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU, S DRUGE <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11239>, ČLAN 74.

Diskriminisano lice može podneti tužbu nadležnom sudu radi utvrđivanja diskriminacije, zabrane diskriminatornih radnji, otklanjanja posljedica diskriminacije i nadoknade materijalne i nematerijalne štete.

Tužba mora biti podnesena u zakonskom roku, obično u roku od pet (5) godina od trenutka kada je stranka postala svesna diskriminacije. Teret dokazivanja je olakšan za žrtvu, jer, nakon iznošenja početnih činjenica, druga strana mora dokazati da nije bilo diskriminacije.

Upravni postupak

Sve institucije, bilo na lokalnom ili centralnom nivou, dužne su da sprovedu zakone o zaštiti od diskriminacije. Kad god se tvrdi da je došlo do diskriminatornog tretmana, prvi korak može biti podnošenje administrativne žalbe u instituciji koja je navodno izazvala kršenje ili koja je odgovorna za njegovo uklanjanje, kako na lokalnom (opštinskom) tako i na centralnom nivou (sve centralne institucije, uključujući nezavisne agencije).

U slučajevima kada se diskriminacija odnosi na postupke ili odluke javnih ili upravnih institucija, može se pokrenuti administrativni sukob u nadležnom sudu. Ovo se radi kako bi se osporila odluka, ne delovanje ili diskriminatorna praksa organa javne vlasti.

Prekršajni postupak

Zakonom je predviđena mogućnost izricanja novčanih kazni i mera fizičkim ili pravnim licima koja vrše diskriminaciju. Ove postupke mogu pokrenuti nadležni organi, u skladu sa zakonom, i imaju upravni kazneni karakter (kao što su različiti inspektorati). Zakon ovlašćuje ombudsmana da od nadležnih organa zatraži pokretanje prekršajnih postupaka zbog diskriminacije.

Krivični postupak

Ako diskriminacija sadrži elemente krivičnog dela, krivični postupak se može pokrenuti i po Krivičnom zakonu Kosova podnošenjem krivične prijave ako diskriminacija predstavlja krivično delo "kršenje ravnopravnog statusa građana i stanovnika Republike Kosovo" ili u vezi sa krivičnim delom podsticanja podjele, mržnje i netolerancije.

Pritužbe na diskriminaciju upućene Ombudsmanu

Pre ili paralelno sa sudom, stranka se takođe može obratiti instituciji ombudsmana, koja ima ovlašćenje da istražuje slučajeve diskriminacije i daje preporuke javnim institucijama.

Pored ovih tipičnih pravnih procedura, koje su predstavljene gore, treba naglasiti da član 21 ZZD-a predviđa da se slučajevi diskriminacije mogu rešavati i putem posredovanja ili pomirenja, kako je predviđeno važećim zakonodavstvom.

II. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI PRAĆENJA SPROVOĐENJA ZAKONA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE

Primena ZZD-a ima za cilj da obezbedi praktično ostvarivanje ustavnog prava lica na zaštitu od diskriminacije u svim oblastima života, dok je nadzor institucionalna aktivnost koja ima za cilj obezbeđivanje pravilnog sprovođenja zakona.

ZZD predviđa institucionalne mehanizme za nadgledanje njegove implementacije i direktno dodeljuje direktnu odgovornost ograničenom broju institucija i zvaničnika u vezi sa nadzorom nad njegovom implementacijom.

Ombudsman

Prema članu 132, stav 1, Ustava Republike Kosovo, ombudsman nadzire i štiti prava pojedinaca od nezakonitih radnji ili propusta organa javne vlasti. Njegov mandat je dalje definisan Zakonom o ombudsmanu, Zakonom o zaštiti od diskriminacije (ZZD) i Zakonom o rodnoj ravnopravnosti (ZRR).

Nadležnosti ombudsmana za sprovođenje ZZD-a propisane su članovima 9, 12 i 18 ovog zakona. Prema članu 9, stav 2, tačka 2.1, ombudsman prima, istražuje i posreduje u žalbama na diskriminaciju, kao i daje mišljenja i preporuke. Član 9, stav 2, tačka 2.6 obavezuje ga da prati sprovođenje ZZD-a i da promoviše neophodne zakonske izmene. U međuvremenu, tačkom 2.12 propisano je da ombudsman svake godine izveštava Skupštinu o sprovođenju zakona.

Dodatne uloge ombudsmana u oblasti zaštite od diskriminacije definisane su u članovima 12. i 18. ZZD-a.

Kancelarija za dobro upravljanje

Kancelarija za dobro upravljanje (KDU), koja posluje u okviru Kabineta premijera, ima centralnu i koordinacionu ulogu u sprovođenju ZZD-a od strane Vlade savetuje Vladu o pitanjima jednakosti, obezbeđuje da politike i nacrti zakona budu u skladu sa standardima ljudskih prava i prati sprovođenje preporuka ombudsmana. KDU razvija politike i akcione planove, prikuplja podatke i sprovodi studije o ranjivim grupama, kao i godišnje izveštava Vladu o sprovođenju ZZD-a.

Kao koordinacioni mehanizam, KDU vodi proces saradnje sa ministarstvima i opštinama, koje su obavezne da imenuju zvaničnike za sprovođenje ZZD-a. Takođe predlaže podređene akte koji definišu način izveštavanja i institucionalne koordinacije. Pored toga, KDU sarađuje sa međunarodnim organizacijama i podržava Vladu u uspostavljanju partnerstva sa nevladinim organizacijama u cilju unapređenja ravnopravnosti i borbe protiv diskriminacije.

Institucionalni mehanizmi zaštite od diskriminacije u ministarstvima i opštinama

Jedinice i službenici za zaštitu od diskriminacije u ministarstvima i opštinama takođe igraju važnu ulogu u nadgledanju sprovođenja ZZD-a.

Članom 11 Zakona o bezbednosti i bezbednosti propisano je da su sva ministarstva i opštine u obavezi da imenuju odgovarajuću jedinicu ili zvaničnika. Ovaj institucionalni mehanizam proširuje zaštitu od diskriminacije na centralnom i lokalnom nivou kroz celu državnu institucionalnu strukturu. Na osnovu Uredbe br. 03/2017 o institucionalnim mehanizmima za zaštitu od diskriminacije u Vladi i opštinama, član 5, stav 2, propisuje da je jedinica ili nadležni službenik za zaštitu od diskriminacije, u okviru ministarstava i opština, odgovoran za saradnju, koordinaciju, praćenje, izveštavanje, zaštitu i promovisanje jednakosti i jednakih mogućnosti, kao

i za koordinaciju Strategije za sprečavanje i borbu protiv diskriminacije, u skladu sa važećim zakonodavstvom i međunarodnim instrumentima koji se primenjuju u Republici Kosovo.

III. ULOGA DRUGIH INSTITUCIJA

Agencija za ravnopravnost polova

Zakon br. 05/L-020 o rodnoj ravnopravnosti (GBR) deo je paketa zakona o ljudskim pravima na Kosovu, koji uključuje Zakon o ombudsmanu i Zakon o zaštiti od diskriminacije. Ovim zakonom definiše se funkcija i uloga Agencije za rodnu ravnopravnost (ARR), koja je izvršna agencija koja deluje u okviru Kancelarije predsednika Vlade.

Ovaj zakon je usko povezan sa ZZZD-om, koji definiše opšti okvir za zaštitu svakog pojedinca od bilo kog oblika diskriminacije, bez obzira na osnovu na kojoj se ona javlja – bilo da se radi o rodu, rodnom identitetu ili seksualnoj orijentaciji. Iako je ZZZD opšte prirode i pokriva sve oblike diskriminacije, ZRR se fokusira na rodnu ravnopravnost kao osnovnu komponentu ljudskih prava, jačajući institucionalne mehanizme za njegovu praktičnu primenu.

U skladu sa članom 8 ZRR-a, ARR ima niz funkcija i odgovornosti usmerenih na promovisanje i jačanje principa rodne ravnopravnosti. Podržava implementaciju rodno uslovljenog nasilja predlaganjem zakonskih izmena, afirmativnih mera i neophodnih politika za sprečavanje rodno zasnovane diskriminacije. ARR prati stanje rodne ravnopravnosti u javnim institucijama, priprema analitičke izveštaje i daje preporuke. Pored toga, agencija blisko sarađuje sa vladinim institucijama i civilnim društvom kako bi osigurala integraciju rodne perspektive i unapredila prava žena i devojaka.

Kancelarija Poverenika za jezike

Kancelarija Poverenika za jezike, osnovana na osnovu Zakona br. 02/L-37 o upotrebi jezika, ima mandat da nadgleda i obezbeđuje sprovođenje ovog zakona na celoj teritoriji Republike Kosovo. Njena uloga je da garantuje očuvanje, promociju i zaštitu službenih jezika, kao i jezika zajednica čiji maternji jezik nije službeni jezik. Sve javne institucije su obavezne da sarađuju sa Kancelarijom i podnose neophodne informacije i izveštaje, dok svaka institucija imenuje osobu za kontakt za jezička pitanja.

Kancelarija je ovlašćena da sprovodi istrage na sopstvenu inicijativu ili na osnovu žalbi fizičkih ili pravnih lica u slučajevima kada postoji sumnja na nepoštovanje zakona ili drugih akata kojima se uređuje upotreba jezika. Kancelarija može da preduzme mere u okviru svoje nadležnosti, uključujući i posredovanje, kako bi osigurala da institucije postupaju u skladu sa zakonom. Pored svoje nadzorne funkcije, Kancelarija pruža podršku Vladi u sprovođenju programa informisanja javnosti, doprinoseći tome da građani budu dobro informisani o svojim jezičkim pravima.

Nezavisni nadzorni savet za državnu službu

Nezavisni Nadzorni savet za državnu službu Kosova je nezavisno telo koje obezbeđuje poštovanje pravila i principa koji regulišu državnu službu, u skladu sa Ustavom i relevantnim Zakonom o Nezavisnom nadzornom savetu za državnu službu Kosova. Savet ima važnu ulogu u uspostavljanju

upravnog pravosuđa radi zaštite prava javnih zvaničnika od nepravednog tretmana, uključujući diskriminaciju u radnim odnosima.

Takođe je važno naglasiti da Savet nadzire sprovođenje zakonskih odredbi, uključujući i poštovanje kvota zapošljavanja za nedovoljno zastupljene grupe u javnim institucijama, koje mogu da sprovode afirmativne mere u skladu sa relevantnim zakonima o zaštiti od diskriminacije.

Inspektorat rada

Inspekcija rada ima ovlašćenje da nadzire sprovođenje odredaba Zakona o radu koje regulišu radne odnose, bezbednost i zaštitu na radu.

Prema članu 5. Zakona o radu, diskriminacija je strogo zabranjena u svim aspektima radnog odnosa, uključujući zapošljavanje, obuku, unapređenje, uslove rada, disciplinske mere i raskid ugovora o radu. Ova odredba garantuje zaštitu od bilo kojeg oblika diskriminacije, bilo direktne ili indirektne, posebno protiv osoba sa invaliditetom, sve dok su u stanju da adekvatno obavljaju svoje radne dužnosti.

U tom kontekstu, Inspektorat rada ima jasne nadležnosti za praćenje, istraživanje i preduzimanje mera protiv bilo kakvih kršenja vezanih za diskriminaciju na radnom mestu. Inspektori rada su ovlašćeni da sprovode redovne ili vanredne inspekcije u javnim ustanovama i privatnom sektoru, s ciljem provere privođenja principa jednakosti i pravednog postupanja u radnim odnosima.

Kada se tokom inspeksijskih pregleda utvrdi da je poslodavac postupao na diskriminatoran način tokom faza konkurencije, zapošljavanja, tretmana zaposlenih ili raskida ugovora, Inspektorat ima pravo da naloži hitan prekid diskriminatornih praksi, zatraži ispravljanje situacije i vraćanje jednakog tretmana, kao i da predloži kaznene ili administrativne mere u skladu sa važećim zakonom.

Pored toga, Inspektorat rada ima preventivnu i obrazovnu ulogu pružajući savete, obuku i smernice poslodavcima i zaposlenima u vezi sa sprečavanjem diskriminacije i primenom standarda rodne i profesionalne ravnopravnosti.

Tržišna inspekcija

Tržišna inspekcija osigurava da potrošači nisu diskriminisani u pristupu i primanju usluga ili robe. Štiti potrošače od diskriminatornih praksi i nadzire pružaoce usluga kako bi garantovali jednak tretman. Praćenjem tržišnih standarda, Tržišna inspekcija doprinosi sprečavanju ekonomske i socijalne diskriminacije u javnim i privatnim uslugama. Takođe je važno da, u pogledu javnih usluga koje se nude potrošačima, provajder koji nudi javnu uslugu putem distributivne mreže omogućava potrošaču pristup distributivnoj mreži i pruža usluge u skladu sa posebnim propisima, ugovorima o koncesiji ili drugim aktima lokalne samouprave na teritoriji na kojoj se usluga pruža, pod nediskriminatornim uslovima.

Inspekcija za obrazovanje

Inspekcija za obrazovanje nadzire poštovanje principa nediskriminacije u obrazovnim ustanovama rešavanjem žalbi učenika, roditelja, učenika i obrazovnog osoblja. Obezbeđuje jednak pristup obrazovanju, prati procese zapošljavanja u obrazovanju i interveniše kada se primećuju diskriminatorne prakse. Kroz ovu ulogu, Inspekcija za obrazovanje promoviše sveobuhvatan i pristupačan obrazovni sistem za sve.

Zdravstvena inspekcija

Zdravstvena inspekcija garantuje da zdravstvene ustanove pružaju usluge bez diskriminacije, kako za pacijente tako i za zdravstveno osoblje. Istražuje povrede, daje stručne preporuke i preduzima mere za jednak tretman u pristupu i pružanju zdravstvenih usluga. Njegov doprinos je od suštinskog značaja za funkcionisanje sveobuhvatnog i nediskriminatornog zdravstvenog sistema.

Nezavisna komisija za medije

Nezavisna komisija za medije (NKM) je nezavisna ustavna institucija nadležna za regulisanje, upravljanje i nadzor radiodifuznog frekvencijskog spektra. NKM reguliše prava, obaveze, kao i odgovornosti fizičkih i pravnih lica koja pružaju audio i audiovizuelne medijske usluge.

NKM prati audio i audiovizuelni sadržaj kako bi se sprečilo širenje materijala koji se odnose na upotrebu podsticajnog, uvredljivog ili pogrdnog jezika, preduzima mere protiv kršenja i osigurava da medijski operateri poštuju zakonske i etičke standarde nediskriminacije.

IV. NALAZI OMBUDSMANA U VEZI SA SLUČAJEVIMA DISKRIMINACIJE

Prema ZZD-u, ombudsman prima, istražuje i posreduje u žalbama na diskriminaciju, kao i daje mišljenja i preporuke. U tom smislu, ombudsman daje pregled slučajeva koje je istraživala institucija u kojoj je utvrđena diskriminacija.

Ukupan broj pritužbi zabeleženih Departmana za zaštitu od diskriminacije Ombudsmana je 106, od čega se 26 predmeta odnosi na navode o diskriminaciji, dok su 4 predmeta otvorena po službenoj dužnosti.

Razlozi koji se navode u istraživanim slučajevima diskriminacije su: invaliditet, starost, etnička pripadnost, socijalni status, pol, seksualna orijentacija, zdravstveno stanje, politička pripadnost i drugi razlozi zaštićeni članom 1. Zakona o zaštiti od diskriminacije.

Od 16 izveštaja sa preporukama objavljenim, na osnovu žalbi primljenih ili otvorenih po službenoj dužnosti, 7 od njih se odnosi na nalaze kršenja ljudskih prava, nejednakog tretmana i diskriminacije.

Pored toga, ombudsman je objavio četiri mišljenja o javnim organima i dva mišljenja *amicus curiae*, u svojstvu prijatelja suda.

NORMATIVNI AKTI KOJI SU U SUPROTNOSTI SA PRINCIPOM NEDISKRIMINACIJE

Princip jednakosti je jedan od osnovnih principa na kojem se zasniva domaće zakonodavstvo. Kao pravni princip koji prožima svaki segment društvene sfere, princip jednakosti predstavlja osnovni stub savremenih pravnih sistema i zahtev koji se nameće svakoj državi da kontinuirano podiže standarde poštovanja ljudskih prava. Prilikom obrade pojedinačnih žalbi ili čak slučajeva po službenoj dužnosti, ombudsman se susreće sa odredbama u normativnim aktima koje su u suprotnosti sa principima jednakosti i nediskriminacije. Tokom 2025. godine, ombudsman je identifikovao dva slučaja u kojima normativni akti sadrže odredbe koje direktno ili indirektno utiču na princip jednakosti i nediskriminacije.

Zakon br. 04 / L-131 o penzijskim programima koje finansira država

Ombudsman se bavio pitanjem priznavanja prava na primanje penzija na dva različita pravna osnova. Slučaj se odnosio na nesprovođenje presude koja je priznala pravo građana na doprinosne penzije i penzije na drugoj pravnoj osnovi. Iako sada postoji sudska praksa u korist građana, vlasti su nastavile da odbijaju zahteve za dvostruke penzije.

Ombudsman je utvrdio da različito postupanje prema sličnim slučajevima krši princip jednakosti i nediskriminacije, stvara pravnu nesigurnost i prisiljava građane da prate sudske postupke kako bi ostvarili svoja prava. Takođe je procenjeno da postoji nedostatak institucionalnog pristupa usklađivanju penzijske politike sa ustavnim i sudskim standardima. Ministarstvo finansija, rada i transfera i Vlada nisu pokrenuli nikakvu analizu ili konkretan plan za rešavanje ovog pitanja, uprkos postojanju mnogih penzionih programa i zakona na Kosovu, koji često nisu međusobno usklađeni.

Interni pravilnik br. 11/2024 o imenovanju direktora Sekretarijata Centralne izborne komisije

Ombudsman je razmotrio dve žalbe u vezi sa konkursom za direktora Sekretarijata CIK-a, raspisanim u skladu sa Internom uredbom br. 11/2024 za radno mesto direktora Sekretarijata Centralne izborne komisije (CIK), za koje je bio potreban dokaz o poznavanju engleskog jezika na nivou B2, isključivo putem TOEFL sertifikata ili IELTS-a. Relevantnu odredbu je sama CIK ukinula pre okončanja istrage od strane ombudsmana.

Međutim, ombudsman je utvrdio da je ograničavanje dokaza o poznavanju jezika na samo dva specifična sertifikata bilo nesrazmerno i prekršilo princip jednakog tretmana. Kriterijum je ocenjen kao diskriminatoran i nije imao dovoljnu pravnu podršku.

OPŠTE PRAKSE KOJE SU U SUPROTNOSTI SA PRINCIPOM NEDISKRIMINACIJE

Iako postoji konsenzus da je pravni okvir u Republici Kosovo napredovao u pogledu zaštite ljudskih prava i oblasti nediskriminacije, Ombudsman se tokom istrage slučajeva susreće sa situacijama u kojima se zakoni primenjuju nepravilno ili se uopšte ne primenjuju, što je praksa koja je u suprotnosti sa principima nediskriminacije i jednakog tretmana.

Diskriminacija na osnovu invaliditeta

Osobe sa invaliditetom i dalje se suočavaju sa poteškoćama u pristupu zdravstvenim uslugama, obrazovanju, zapošljavanju i učešću u javnom životu.

Ombudsman se kontinuirano bavio pitanjima vezanim za prava osoba sa invaliditetom kroz preporuke upućene državnim organima. Neke od preporuka, kao što je ona za medicinsku ponovnu procenu invaliditeta za paraplegičara i tetraplegičara, dovele su do promena propisa koji su bili u suprotnosti sa Zakonom br. 05/L-067 o statusu i pravima paraplegičara i tetraplegičara.

Ustavni sud Republike Kosovo je 2023. godine jednoglasno odlučio da doda Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom na listu sporazuma i međunarodnih instrumenata koji se direktno primenjuju u Republici Kosovo.

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom definiše poštovanje prirodnog dostojanstva, individualne autonomije, uključujući slobodu ličnog izbora i nezavisnost osoba sa invaliditetom; poštovanje principa nediskriminacije; puno i efikasno učešće i uključivanje osoba sa invaliditetom u društvo; poštovanje promene i prihvatanja osoba sa invaliditetom kao dela ljudske raznolikosti i humanizma; poštovanje kapaciteta u razvoju dece sa smetnjama u razvoju; kao i poštovanje prava dece sa smetnjama u razvoju da sačuvaju svoj identitet.

Usvajanjem ove Konvencije, Republika Kosovo će preuzeti konkretne pozitivne obaveze, uključujući preduzimanje neophodnih zakonodavnih mera kao i drugih mera, stvarajući mehanizme za punu implementaciju Konvencije o kojoj je reč. Uprkos odluci Ustavnog suda, ova Konvencija još uvek nije ratifikovana od strane Skupštine.

Neuspeh da se obezbedi odgovarajući stomatološki zdravstveni tretman i diskriminacija na osnovu invaliditeta

Slučaj se odnosio na građanina sa invaliditetom i ozbiljnim zdravstvenim stanjem, koji nije dobio neophodan stomatološki tretman u KSUCK i bio je primoran da traži lečenje u inostranstvu. Istraga je otkrila nedostatak prilagođenih procedura i profesionalnih kapaciteta za lečenje osoba sa invaliditetom i ozbiljnim zdravstvenim stanjima⁴.

Ombudsman je utvrdio diskriminaciju na osnovu invaliditeta i zdravstvenog stanja, jer podnosiocu pritužbe nije zagarantovan jednak pristup zdravstvenim uslugama. Naglašeno je i postojanje šireg sistemskog problema koji pogađa druge osobe sa invaliditetom.

Ombudsman je preporučio da Ministarstvo zdravlja izda posebne smernice za javne zdravstvene ustanove da prilagode dijagnostičke i terapijske procedure u skladu sa potrebama osoba sa invaliditetom i da stvore mehanizme za nadoknadu troškova stomatoloških tretmana koji nisu obezbeđeni u zemlji; Zdravstvena inspekcija treba da prati primenu zakonskih i profesionalnih

⁴ <https://oik-rks.org/sr/2025/01/13/izvestaj-ombudsmana-r-nr-649-2024-u-vezi-sa-obavezama-drzavnih-organa-da-postupaju-u-skladu-sa-principima-zakona-o-zastiti-od-diskriminacije-i-vazecim-zakonskim-propisima-za-pruzanje-stomatoloske-zdr/>

standarda, dok KSUCK treba da u potpunosti sprovede Kliničku smernicu br. 28 u slučajevima dijagnoze i lečenja ovih kategorija pacijenata.

Smanjenje tarifa za električnu energiju za paraplegičare i tetraplegičare i slepe

Ombudsman je pregledao sprovođenje vladinog programa za ugrožene potrošače električne energije, koji je uslovio naknadu na nivou porodičnih prihoda. Ovaj program je takođe uticao na paraplegičare, tetraplegičare i slepe osobe, koje uživaju posebna prava u skladu sa posebnim zakonima⁵.

Utvrđeno je da uslovljavanje naknade porodičnim prihodima zaobilazi prava zagarantovana relevantnim zakonima koji predviđaju smanjenje tarifa za električnu energiju za paraplegičare i tetraplegičare i za slepe osobe. Ombudsman je ocenio da beneficije treba da se zasnivaju na pravnom statusu osobe, a ne na ekonomskoj situaciji njegove porodice.

U vezi sa ovim predmetom, Ministarstvu finansija, rada i transfera je preporučeno da izda administrativno uputstvo o kriterijumima za smanjenje tarifa potrošnje električne energije za paraplegičare i tetraplegičare, radi primene Zakona br. 05/L-067 o statusu i pravima paraplegičara i tetraplegičara, kao i da izda upravno uputstvo o kriterijumima za smanjenje tarifa potrošnje električne energije za slepa lica u cilju podrške sprovođenju Zakona br. 04/L-092 o slepim licima.

Pravo glasa za lica koja su delimično lišena poslovne sposobnosti

Slučaj se odnosio na uskraćivanje prava glasa građaninu sa Daunovim sindromom, čija je pravna sposobnost delimično ukinuta sudskom odlukom⁶.

Ombudsman je analizirao praksu automatskog isključivanja sa biračkih spiskova lica pod starateljstvom. Automatsko ukidanje glasačkih prava, na osnovu spiskova koje Sudski savet Kosova (SSK) prosleđuje CIK-u u svrhu pripreme biračkih spiskova sa pravom glasa bez individualne procene, predstavlja diskriminatorni tretman prema osobama sa invaliditetom. Ombudsman je preporučio da se pravo glasa ograniči samo kada je to izričito utvrđeno sudskom odlukom.

Ombudsman je obavešten da je podnosilac pritužbe, uprkos odluci o oduzimanju pravne sposobnosti, iskoristio svoje pravo glasa na poslednjim izborima održanim 28. decembra 2025. godine. Međutim, ombudsman smatra da bi to pitanje trebalo rešiti regulisanjem pod kojim okolnostima se mogu ograničiti biračka prava pojedinaca i pravo na učešće.

Starosna diskriminacija

Ombudsman je nastavio da se bavi pitanjima vezanim za starosnu diskriminaciju. Iz nalaza ombudsmana, čini se da je starosna diskriminacija često povezana sa drugim zaštićenim osnovama

⁵ <https://oik-rks.org/sr/2025/04/14/izvestaj-ombudsmana-s-br-94-2024-u-vezi-sa-uskracivanjem-prava-na-smanjenje-tarifa-za-elektricnu-energiju-za-paraplegicare-tetraplegicare-i-slepa-lica/>

⁶ <https://oik-rks.org/sr/2025/12/15/izvestaj-ombudsmana-p-br-226-2025-u-vezi-sa-uskracivanjem-prava-glasi-gdji-medina-surdulli/>

i rezultira višestrukom diskriminacijom, jer, pored starosne diskriminacije, diskriminacija se javlja i na nekim drugim osnovama zaštićenim članom 1 ZZD.

Starosna diskriminacija na konkursu koji je raspisala Kosovska carina

Ombudsman je pregledao konkurs za carinske službenike, gde su kandidati morali da budu mlađi od 30 godina. Istraga je pokazala da ovaj kriterijum nije podržan relevantnim zakonodavstvom i da mu nedostaje jasna pravna osnova.⁷

Utvrđeno je da ograničavanje pristupa zapošljavanju isključivo na osnovu starosti predstavlja direktnu diskriminaciju. Obrazloženje koje je dala carina nije smatrano dovoljnim da opravda različit tretman kandidata.

Kao rezultat toga, ombudsman je preporučio da kosovska carina ukloni kriterijum starosne dobi iz relevantnih dokumenata, kao i da ih redovno objavljuje.

Kosovska carina je obavestila Ombudsmana da je u procesu izrade novog administrativnog uputstva zasnovanog na novom Carinskom zakoniku, uključujući usklađivanje sa najvišim međunarodnim standardima ljudskih prava i, u isto vreme, uzimajući u obzir preporuke Ombudsmana.

Diskriminacija na poslu

Tokom izveštajnog perioda, ombudsman je obradio značajan broj žalbi vezanih za navode o diskriminaciji u radnim odnosima. Ove žalbe su uključivale nejednak tretman u zapošljavanju, uslovima rada, profesionalnom napredovanju i prestanku radnog odnosa, naglašavajući potrebu za efikasnijim institucionalnim merama za sprečavanje i rešavanje diskriminacije na radnom mestu.

Mišljenje u svojstvu prijatelja suda (*amicus curiae*) u vezi sa prenosom radnog mesta na KOSTT

Ombudsman je Osnovnom sudu u Prištini podneo pravno mišljenje u vezi sa slučajem zaposlenog u KOSTT-u koji je premešten na niže radno mesto. Istraga je pokazala da odluka o degradaciji nije zasnovana na disciplinskom postupku, zakonitom obrazloženju ili bilo kojoj obavezi koja proizilazi iz sudske presude na koju se KOSTT oslonio.

Ombudsman je utvrdio da je prenos predstavljao nezakonitu degradaciju i da je vraćanje prethodnih upravnih odluka, bez sprovođenja bilo kakvog upravnog ili sudskog postupka, potkopalo pravnu sigurnost. Osim toga, neuspeh da se ispituju žalbe podnosioca žalbe i različit tretman u odnosu na drugog zaposlenog stvorio osnovanu sumnju na diskriminatorno postupanje i kršenje principa jednakog tretmana u radnim odnosima.

Amicus curiae mišljenje o otkazivanju konkursa od strane Ministarstva pravde

Ombudsman je izneo pravno mišljenje u vezi sa slučajem odbijanja dodele ugovora o radu i otkazivanja konkursa za radno mesto generalnog direktora Instituta za sudsku medicinu.

⁷<https://oik-rks.org/sr/2025/05/06/izvestaj-ombudsaman-r-231-2024-r-234-2024-r-244-2024-u-vezi-sa-pravnim-osnovom-za-utvrđivanje-starosnih-ogranicenja-pri-zaposljavanju-u-carini-kosova/>

Podnositelj pritužbe proglašen je uspešnim kandidatom, ali je njeno imenovanje suspendovano zbog disciplinskog postupka i krivične istrage, koja je kasnije zaključena bez utvrđivanja povreda ili odgovornosti.

Ombudsman je utvrdio da su otkazivanje konkursa i nesprovođenje odluke o izboru podnosioca žalbe preduzeto bez jasnog pravnog opravdanja. Naglašeno je da postupci institucija moraju poštovati princip zakonitosti, pretpostavku nevinosti i pravo na pošteno i nepristrasno postupanje, jer nastavak ograničavanja prava podnosioca žalbe, uprkos odsustvu utvrđenih povreda, može dovesti do nepravednog i nejednakog tretmana.

Mišljenje za Skupštinu Republike Kosovo o pravima zaposlenih u privrednim subjektima koji pružaju usluge javnim institucijama

Ombudsman je objavio mišljenje o pravima zaposlenih radnika u privrednim subjektima koji pružaju usluge javnim institucijama. Ombudsman je, na osnovu zakonske nadležnosti, po službenoj dužnosti otvorio postupak zbog sumnji na kršenje prava zagarantovanih Ustavom i Zakonom o radu protiv radnika koji se bave uslugama održavanja i čišćenja u javnim ustanovama. Predmet je otvoren nakon obaveštenja radnika koji su stupili u štrajk, u kojima je izražena zabrinutost zbog niskih plata, neplaćanja prekovremenog rada i rada vikendom, nemogućnosti uzimanja bolovanja, kao i neplaćanja doprinosa za penziju⁸.

Tokom istrage utvrđena su kršenja radnih prava i izražena je zabrinutost zbog rodno zasnovane strukturne diskriminacije, jer su žrtve uglavnom žene. Ombudsman je naglasio odgovornost javnih institucija da osiguraju poštovanje prava radnika od strane privrednih subjekata.

Mišljenje Ombudsmana o obavezama Univerziteta u Prištini "Hasan Priština" da postupa u skladu sa principima Zakona o zaštiti od diskriminacije

Slučaj se odnosio na eliminaciju kandidata iz postupka zapošljavanja zbog porodičnih veza sa zaposlenim na fakultetu, iako ona nije imala nikakvu ulogu u procesu selekcije. Podnosilac žalbe je tvrdio nedostatak transparentnosti i nejednak tretman. Ombudsman je utvrdio da isključivanje kandidata isključivo zbog porodičnih veza, bez stvarnog sukoba interesa, predstavlja nejednak i diskriminatorni tretman. Naglašeno je da pristup zapošljavanju treba da se zasniva na zaslugama, a ne na opštim pretpostavkama o porodičnim vezama.

Ombudsman je obavešten da je Vrhovni sud 10. decembra 2025. godine takođe doneo presudu u vezi sa sličnim predmetom, proglašavajući nezakonitim i poništavajući član 153, stavovi 3 i 4, Statuta Univerziteta u Prištini, kao i član 7, stav 6, Pravilnika br. 2/54 o postupcima evaluacije za angažovanje spoljnih saradnika na Univerzitetu u Prištini.

Sud je utvrdio da su ove odredbe nametnule apsolutne zabrane bez konkretne procene sukoba interesa, kršeći ustavne principe jednakosti, meritokratije i zabrane diskriminacije. On je ocenio

⁸ <https://oik-rks.org/sr/2025/05/06/izvestaj-ombudsaman-r-231-2024-r-234-2024-r-244-2024-u-vezi-sa-pravnim-osnovom-za-utvrđivanje-starosnih-ogranicenja-pri-zaposljavanju-u-carini-kosova/>

da su mere bile nesrazmerne i suprotne zakonima o visokom obrazovanju i sprečavanju sukoba interesa, jer su isključile kandidate isključivo zbog porodičnih veza.

Sud je naglasio da porodične veze ne predstavljaju automatski nepotizam i da su osporene odredbe prekršile pravo na jednaku konkurenciju i vršenje akademskih funkcija na osnovu zasluga.

Mišljenje Ombudsmana o obavezama državnih organa da postupaju u skladu sa relevantnim pravnim principima

Ombudsman je razmotrio žalbu policajca koji je tvrdio da su Osnovno tužilaštvo u Gnjilanu i Policijski inspektorat Kosova prekršili njegovo pravo da samostalno i pošteno obavlja svoju profesiju⁹. Žalba se odnosila na radnje preduzete nakon incidenta 2023. godine, kada je podnosilac žalbe naredio pritvor vozila kojim je upravljao tužilac zbog saobraćajnog prekršaja, nakon čega su protiv njega pokrenuti krivični postupci i upravne mere.

Diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti

Ombudsman ocenjuje da, uprkos dostignućima postignutim tokom godina, nevećinske zajednice na Kosovu i dalje se suočavaju sa različitim oblicima diskriminacije u javnim službama, zapošljavanju, obrazovanju i institucionalnom predstavljanju. Ova situacija pokazuje da su potrebni stalni naponi i efikasnije mere kako bi se garantovala potpuna jednakost i zaštita njihovih prava.

Izveštaj sa preporukama u vezi sa neispunjavanjem kvote javnih institucija za zapošljavanje nevećinskih članova zajednice

Prilikom razmatranja žalbe protiv CIK-a u vezi sa kršenjem principa dobre uprave u postupcima zapošljavanja, ombudsman je analizirao i zastupljenost nevećinskih zajednica u javnim institucijama.

Istraga je otkrila nedostatak potpunih podataka i nisku zastupljenost zajednica u javnoj upravi.

Iako u ovom konkretnom slučaju nije pronađena pojedinačna diskriminacija, nalazi su ukazali na rizik od neefikasnog ostvarivanja pravedne etničke zastupljenosti. Ombudsman je zatražio bolje praćenje i upotrebu afirmativnih mera za nedovoljno zastupljene zajednice.

Jezička prava

Ombudsman je pratio poštovanje jezičkih prava i objavio izveštaj o uslugama komercijalnih banaka.¹⁰ Istragom je otkriven nedostatak dokumentacije i usluga na srpskom jeziku, kao i nedostatak osoblja koje govori ovaj jezik.

⁹ <https://oik-rks.org/sr/2025/11/04/misljenje-ombudsmana-r-nr-176-2024-u-vezi-sa-obavezama-drzavnih-organa-da-postupaju-u-skladu-sa-relevantnim-pravnim-principima/>

¹⁰ <https://oik-rks.org/sr/2026/01/15/izvestaj-ombudsmana-ex-officio-br-152-2023-u-vezi-sa-upotrebom-sluzbenih-jezika-u-komercijalnim-bankama-na-kosovu/>

Utvrđeno je da ove prakse stvaraju prepreke za građane srpskog govornog područja i predstavljaju nejednak tretman u pristupu uslugama. Ombudsman je ove slučajeve opisao kao diskriminaciju na osnovu jezika i zatražio korektivne mere od CBK.

CBK je odgovorila na preporuke ombudsmana da će CBK, u skladu sa svojim zakonskim mandatom, kroz svoju ulogu regulatora i supervizora bankarskog sektora, konstruktivno doprineti poboljšanju situacije u ovom sektoru. U tom smislu, komercijalnim bankama biće upućeno savetodavno pismo u kojem će biti predstavljeni nalazi izveštaja ombudsmana i, prema očekivanjima regulatora, biće zatraženo poštovanje upotrebe službenih jezika na Kosovu, u cilju promovisanja dobre prakse i ispunjavanja zakonskih obaveza, uključujući odredbe Zakona o upotrebi službenih jezika.

Suspenzija isplate dečijeg dodatka

Ombudsman je otvorio istragu po službenoj dužnosti nakon velikog broja pritužbi u vezi sa suspenzijom dečjeg dodatka, uglavnom od porodica u srpskoj zajednici¹¹. Isplate su obustavljene tokom procesa verifikacije bez pojedinačnih odluka i bez jasnog informisanja građana.

Prema nalazima, primenjene procedure su stvorile nesrazmerne efekte na nevećinske zajednice, posebno na srpsku zajednicu. Ombudsman je ocenio da postupanje institucija narušava pravnu sigurnost i proizvodi diskriminatorne posledice za decu ovih zajednica.

Ombudsman je preporučio hitno i transparentno objavljivanje svih akata i smernica za verifikaciju, obezbeđivanje jasnih i pristupačnih procedura za građane, izdavanje pojedinačnih obrazloženih odluka i sprovođenje retroaktivnih isplata za sve korisnike, uključujući period suspenzije i dodatne beneficije.

Sloboda verovanja, savesti i veroispovesti

Sloboda veroispovesti, savesti i veroispovesti na Kosovu zagarantovana je članom 38 Ustava i članom 9 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Oblast je regulisana Zakonom br. 02/L-31 o verskim slobodama, koji ostaje na snazi, ali ne reguliše u potpunosti pravni status verskih zajednica, uključujući registraciju, pravnu ličnost i imovinska i finansijska pitanja.

To stvara pravne praznine i praktične poteškoće u ostvarivanju verskih sloboda. Inicijativa za izmenu zakona godinama je ostala nedovršena, što i dalje negativno utiče na potpuno ostvarivanje verskih sloboda, posebno za manje zajednice.

Tokom 2025. godine, ombudsman je vodio četiri predmeta koji se odnose na verska prava i slobode, uključujući pravni status verskih zajednica, pristup verskim prostorijama, ostvarivanje verskih sloboda u obrazovnim ustanovama i tvrdnje o diskriminaciji na osnovu vere. Jedan slučaj odnosio se na ustavnost pojedinih odredbi Zakona o verskim slobodama i postupanje prema manjim zajednicama. Drugi slučaj odnosio se na fizički pristup džamiji u Kamenici, gde je posredovanjem postignuto rešenje bez kršenja ljudskih prava.

¹¹ <https://oik-rks.org/sr/2025/05/29/pismo-preporuke-ex-officio-br-68-2025/>

Pitanje nošenja marame u obrazovnim ustanovama ostalo je aktuelno. Nakon intervencije ombudsmana u vezi sa isključenjem dvoje učenika iz nastave, dozvoljeno im je da nastave školovanje.

Iako nisu podnesene druge formalne žalbe, obrađeni slučajevi ukazuju na postojanje sistemskih problema i potrebu za zakonskim reformama. Ombudsman smatra da je neophodno usvojiti novi zakon o verskim slobodama, ojačati praćenje slučajeva verske diskriminacije i razjasniti norme koje regulišu ostvarivanje verskih sloboda u obrazovnim ustanovama.

U međuvremenu, prema podacima kosovske policije, tokom 2025. godine prijavljeno je 35 slučajeva krivičnih dela protiv kulturnog i verskog nasleđa.

RODNA RAVNOPRAVNOST

Ustav Republike Kosovo definiše rodnu ravnopravnost kao osnovnu vrednost za demokratski razvoj društva i garantuje jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim oblastima života. Zakon o rodnoj ravnopravnosti definiše ombudsmana kao instituciju ravnopravnosti, koja je zadužena za rešavanje slučajeva rodne diskriminacije.

Rodna ravnopravnost u zapošljavanju

Ombudsman podseća da je u izveštaju po službenoj dužnosti br. 535/2019¹² ombudsmana istaknuta nejednaka rodna zastupljenost na rukovodećem i administrativnom nivou javnih institucija. Dok se ne izvrši nova procena, ombudsman smatra da su žene i dalje nedovoljno zastupljene u javnom sektoru.

Rodna diskriminacija na radnom mestu i dalje se javlja u obliku seksualnog uznemiravanja. Tokom 2025. godine, ombudsman je vodio slučaj navoda o seksualnom uznemiravanju kako bi istražio da li poslodavac ima adekvatne mehanizme za sprečavanje i rešavanje takvih slučajeva.

Rodna ravnopravnost u imovini i nasleđivanju

Prema podacima Agencije za katastar Kosova, u 2023. godini 19,79% nekretnina registrovano je na ženska imena. U 2024. godini ovaj procenat je porastao na 20,23%, dok je u 2025. godini dostigao 21,02%. Iako se primećuje pozitivan trend i postepeno povećanje registrovanog vlasništva nad ženskim imenima, tempo ovog rasta ostaje nizak i relativno spor.

Ombudsman procenjuje da su glavne prepreke za ostvarivanje ženskih imovinskih i nasleđenih prava povezane sa tradicionalnim normama, nedostatkom informacija, odricanjem od nasleđivanja iz porodičnih razloga i proceduralnim kašnjenjima u predmetima imovinskih sporova. Tokom izveštajne godine obrađen je slučaj pravnog savetovanja o podeli nasleđivanja, gde je podnositelj pritužbe bio informisan o svojim zakonskim pravima i mogućnosti besplatne pravne pomoći.

¹² <https://oik-rks.org/sr/2024/12/16/izvestaj-ombudsmana-ex-officio-535-2019-u-vezi-sa-sprovođenjem-posebnih-mera-predviđenih-clanom-6-posebne-mere-zakona-br-05-l-020-o-ravnopravnosti-polova-od-strane-zakonodavnih-izvrsnih-i-sud/>

Zaštita od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja

Stupanjem na snagu Zakona br. 08/L-185 i primenom mehanizama elektronskog nadzora, Kosovo je napredovalo u zaštiti od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Međutim, ovi oblici nasilja ostaju široko rasprostranjeni, posebno psihološko, seksualno i ekonomsko nasilje.

Prema podacima kosovske policije, tokom 2025. godine prijavljeno je 2.509 slučajeva nasilja u porodici, u poređenju sa 2.547 slučajeva u 2024. godini. U međuvremenu, prijavljeni slučajevi seksualnog uznemiravanja smanjili su se sa 102 u 2024. na 64 slučaja u 2025¹³. godini.

Preživeli seksualnog nasilja tokom rata

Tokom 2025. godine preživeli seksualnog nasilja u ratu nisu podneli žalbe. Međutim, ombudsman podseća na izveštaj iz 2024. godine, koji je identifikovao pravne i proceduralne nedostatke u procesu priznavanja statusa žrtve, uključujući nedostatak jasnih rokova, proceduralne nesigurnosti, kašnjenja u izdavanju ličnih karata i nedostatak psihosocijalne podrške.

Ombudsman je preporučio poboljšanje pravnog i institucionalnog okvira kako bi se garantovao dostojanstven tretman, poverljivost i efikasan pristup zagarantovanim pravima žrtava.

Prava LGBTIQ+ osoba

Ombudsman je tokom izveštajne godine obrađivao pritužbu u vezi sa jezikom koji se koristio protiv LGBTIQ+ zajednice tokom predizborne kampanje. Imajući u vidu preliminarno postupanje po pitanju od strane nadležnih institucija i dokumenata o diskriminaciji i govoru mržnje koje je Ombudsman objavio, predmet je zatvoren.

Tokom izveštajne godine, Ombudsman je nastavio istragu o predmetu otvorenom 2024. godine, koji je podneo "Centar za razvoj društvenih grupa" (CSGD), u ime osobe N.N. (sa kodom zaštite žrtava koji je dodeljen sudskom odlukom "Fabian"). Predmet se odnosio na zahtev za praćenje sudskih sednica u vezi sa predmetom PKR.nr.112/2024. Od ukupno šest (6) održanih sednica, predstavnici Ombudsmana pratili su njih pet (5). Ombudsman ocenjuje da je sudski postupak sproveden redovno i u skladu sa zakonom.

Na ročištu 13. januara 2025. godine objavljena je presuda u ovom predmetu kojom su optuženi proglašeni krivim za krivična dela za koja su optuženi.

Prema podacima kosovske policije, u 2025. godini prijavljena su tri slučaja krivičnih dela protiv pripadnika LGBTIQ+ zajednice.

ZAKLJUČAK

Situacija diskriminacije na Kosovu i dalje je zabrinjavajuća, uprkos postojanju naprednog pravnog okvira za zaštitu od diskriminacije. Ombudsman procenjuje da glavni problemi nisu povezani sa nedostatkom zakona, već sa njihovim nedovoljnim sprovođenjem, pogrešnim tumačenjima i

¹³ Prema odgovoru kosovske policije od 21. maja 2026. godine, navodi se da je tokom 2025. godine kosovska policija primila 183 izveštaja o seksualnom uznemiravanju, od kojih je 60 upućeno tužilaštvu.

administrativnim praksama koje proizvode nejednak tretman. Tokom izveštajnog perioda, identifikovani su slučajevi diskriminacije u različitim oblastima, uključujući invaliditet, starost, etničku pripadnost, pol, jezik, zapošljavanje i pristup javnim uslugama.

Posebno ugrožene ostaju osobe sa invaliditetom, nevećinske zajednice, žene i druge marginalizovane grupe, koje se i dalje suočavaju sa preprekama u ostvarivanju svojih prava.

V. ZAKLJUČCI OMBUDSMENA U NADZORNOJ ULOZI U SPROVOĐENJU ZAKONA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE

Ombudsman je u Izveštaju o sprovođenju ZZD-a za 2024. godinu preporučio nadležnim institucijama da izrade akcione planove za sprovođenje njegovih preporuka u oblasti zaštite od diskriminacije. Takođe je preporučeno da se u toku procesa izmena i dopuna Zakona o zaštiti od diskriminacije razjasne mehanizmi, nadležnosti i odgovornosti za njegovu efikasnu implementaciju.

Među glavnim preporukama su i operacionalizacija jedinica ili imenovanje službenika za borbu protiv diskriminacije u svim institucijama koje su zakonski obavezne da to učine, standardizacija njihovih dužnosti i odgovornosti, kao i vođenje evidencije o slučajevima diskriminacije. Osim toga, ombudsman je preporučio da se razjasni uloga Kancelarije za dobro upravljanje (OGP), organizuje obuka za odgovorne zvaničnike i stvori posebne sisteme za evidentiranje i praćenje slučajeva diskriminacije od strane sudova i tužilaštva.

Takođe, preporučeno je da javne institucije jasno objavljuju procedure za podnošenje žalbi ombudsmanu, kao i da sprovode tekuće aktivnosti na promociji ravnopravnosti i podizanju svesti o diskriminaciji.

Međutim, iz prikupljenih podataka i informacija dobijenih, posebno od Kancelarije za dobro upravljanje, proizlazi da je primena Zakona o zaštiti od diskriminacije i preporuka ombudsmana i dalje na izuzetno niskom nivou.

U okviru praćenja sprovođenja zakona, ombudsman je uputio zahteve za informacije na 38 opština i 19 ministarstava, koja su, prema ZZD-u, obavezna da imenuju jedinice ili zvaničnike odgovorne za koordinaciju, praćenje i izveštavanje o sprovođenju zakona. Zahtev za informacije upućen je i Kancelariji za dobro upravljanje, kao mehanizam koordinacije, izveštavanja i saradnje sa institucionalnim mehanizmima zaštite od diskriminacije.

Pored toga, zahtevi za informacije su upućeni 14 drugih institucija, organa i tela, uključujući Ustavni sud, Nezavisnu komisiju za medije, Sudski Savet Kosova, Tužilački Savet Kosova, Parlamentarnog komesara Snaga bezbednosti Kosova, Nezavisni nadzorni savet za državnu službu Kosova, Policiju Kosova, Policiju Kosova, Inspektorat rada, Inspekciju zdravlja, Inspekciju za

obrazovanje, Kancelariju poverenika za jezike i Agenciju za besplatnu pravnu pomoć. Od ovih institucija, samo devet je odgovorilo na zahtev Ombudsmana¹⁴.

Sve u svemu, od 71 institucije, organa i javnih organa kojima je ombudsman zatražio informacije u vezi sa primenom Zakona o zaštiti od diskriminacije, odgovore je dostavilo samo 27. Ova niska stopa odgovora odražava nedostatak institucionalnog angažmana i predstavlja zabrinjavajući pokazatelj nivoa primene i praćenja ovog zakona.

KANCELARIJA ZA DOBRO UPRAVLJANJE

Kancelarija za dobro upravljanje (KDU) je pružila informacije u vezi sa odgovornostima koje proizilaze iz ZZD-a. Što se tiče njegove koordinacione i nadzorne uloge u sprovođenju ovog zakona, KDU je saopštio da ne postoji jedinstvena praksa u pogledu imenovanja zvaničnika za zaštitu od diskriminacije u opštinama. S tim u vezi, neke opštine su imenovala nekoliko zvaničnika za zaštitu od diskriminacije, neke samo jednog zvaničnika, dok postoje i opštine koje još nisu imenovala nijednog zvaničnika.

Prema podacima KDU-a, većina javnih institucija već je imenovala zvaničnike ili jedinice odgovorne za zaštitu od diskriminacije. Podaci iz KDU-a pokazuju da je 75,8% institucija odgovorilo da je imenovalo službenika odgovornog za sprovođenje Zakona o zaštiti od diskriminacije, dok je 15,2% izjavilo da još nije izvršilo takvo imenovanje.

Međutim, prema KDU-u, čak i u slučajevima kada su imenovani zvaničnici ili jedinice za zaštitu od diskriminacije, njihovo funkcionisanje i dalje se suočava sa preprekama i poteškoćama, uglavnom zbog nedostatka jasnih opisa dužnosti i odgovornosti. Prema proceni KDU-a, ova situacija je bila ista tokom 2024. godine, dok tokom 2025. godine nije zabeleženo značajno poboljšanje. Takva situacija rizikuje da zvaničnici za zaštitu od diskriminacije ostanu imenovani samo formalno, bez efikasnog obavljanja svojih funkcija.

Takođe, ombudsman je saopštio da je samo u 21,9% institucija službenicima za zaštitu od diskriminacije ili službenicima za ljudska prava dodeljena primarna dužnost sprovođenja Zakona o zaštiti od diskriminacije, dok su u većini drugih institucija te dužnosti posebnim odlukama dodeljene kao dodatne dužnosti.

Iako je većina institucija imenovala zvaničnike za zaštitu od diskriminacije, nedostatak jasnih dužnosti i njihovo dodeljivanje kao dodatnih odgovornosti i dalje ograničava efikasnost institucionalnih mehanizama za sprovođenje Zakona o zaštiti od diskriminacije.

Veoma važna informacija iz KDU-a odnosi se na sprovođenje preporuka ombudsmana za 2025. godinu, u okviru kojih je ombudsman obratio 645 preporuka, od kojih je 78 upućeno državnim

¹⁴ Nezavisna komisija za medije (KPM), Nezavisni nadzorni savet za državnu službu Kosova (NKSDSK), Sudski Savet Kosova (SSK), Tužilački Savet Kosova (STK), Policija Kosova (PK), Policijski inspektorat Kosova (PIK), Kancelarija za dobro upravljanje (KDU), Kancelarija Poverenika za jezike (KPJ) i Agencija za besplatnu pravnu pomoć (ABPP).

organima. Prema KDU-u, od 78 preporuka za državne organe, samo 11 preporuka, ili 14,01%, smatra se sprovedenim. Situacija je, prema KDU-u, ostala ista u prethodne dve do tri godine.

KANCELARIJA POVERENIKA ZA JEZIKE

Kancelarija Poverenika za jezike (KPJ), u skladu sa Zakonom br. 02/L-37 o upotrebi jezika i odgovarajućim podzakonskim aktima, vrši svoj mandat praćenjem ostvarivanja jezičkih prava, rešavanjem žalbi, institucionalnim nadzorom i komunikacijom sa javnim institucijama.

KPJ je objavila da je tokom 2025. godine primila 11 žalbi, od kojih je devet obrađeno i rešeno. Pored toga, ova kancelarija je izdala 18 preporuka upućenih institucijama na centralnom i lokalnom nivou, sa ciljem poboljšanja poštovanja i primene jezičkih prava.

MINISTARSTVA

Od 19 ministarstava od kojih je ombudsman zatražio informacije u vezi sa primenom Zakona o zaštiti od diskriminacije, odgovorilo je samo 6: Ministarstvo privrede, Ministarstvo finansija, Ministarstvo sporta i omladine, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore, Ministarstvo prosvete i nauke i Ministarstvo pravde.

Ministarstvo privrede

Ministarstvo privrede saopštilo je da je u okviru njega imenovan službenik nadležan za zaštitu od diskriminacije, sa mandatom da prati sprovođenje mera za prevenciju i zaštitu od diskriminacije, daje savete i smernice u vezi sa ravnopravnošću i nediskriminacijom, kao i da priprema periodične izveštaje u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Što se tiče slučajeva sa navodima o diskriminaciji tokom 2025. godine, ministarstvo je objavilo da nije prihvatilo niti se bavilo takvim slučajevima.

Ministarstvo finansija

Ministarstvo finansija je saopštilo da je preduzelo mere za sprovođenje obaveza koje proizilaze iz Zakona o zaštiti od diskriminacije, uključujući imenovanje zvaničnika odgovornog za koordinaciju i izveštavanje o pitanjima vezanim za primenu ovog zakona u okviru ministarstva. Ministarstvo je saopštilo da su zvaničnici obavešteni o mogućnosti podnošenja žalbi nadležnom zvaničniku putem Priručnika za sprovođenje politike protiv seksualnog uznemiravanja od strane organa javne uprave u Republici Kosovo. Takođe, ministarstvo je saopštilo da tokom 2025. godine nije primilo i nije prijavljen nijedan slučaj navodne diskriminacije.

Ministarstvo sporta i omladine

Ministarstvo sporta i omladine saopštilo je da preduzima konkretne akcije i mere za promovisanje inkluzivnog i ravnopravnog okruženja za sve građane. Prema odgovoru ministarstva, sprovedene su politike i institucionalne prakse koje imaju za cilj poštovanje ljudskih prava i sprečavanje diskriminacije. Pored toga, ministarstvo se zalaže za izgradnju profesionalnih kapaciteta svog osoblja u vezi sa primenom zakona o zaštiti od diskriminacije, kao i obezbeđivanje pravičnog i nepristrasnog tretmana stranaka u upravnim i institucionalnim postupcima. Ministarstvo nije

dostavilo podatke o broju primljenih i obrađenih žalbi sa navodima o diskriminaciji, ali je naglasilo da se svaka žalba ili zahtev obrađuje u skladu sa važećim zakonskim i administrativnim procedurama, obezbeđujući transparentnost, nepristrasnost i poštovanje standarda ljudskih prava.

Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore

Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore saopštilo je da je imenovalo nadležnu kancelariju za koordinaciju i izveštavanje, kao i da je preduzelo neophodne mere kako bi se osiguralo ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz ZZD. Ministarstvo je preduzelo mere za sprovođenje preporuka ombudsmana u vezi sa Zakonom o zaštiti od diskriminacije. Pripremljen je akcioni plan za sprovođenje i identifikaciju preporuka, a nakon ex-post evaluacije zakona očekuje se preispitivanje strukture za ljudska prava i nediskriminaciju, uključujući jasno definisanje odgovornosti službenika za borbu protiv diskriminacije. Takođe, na zvaničnom sajtu Ministarstva objavljene su informacije o žalbenim postupcima Ombudsmanu u vezi sa pitanjima diskriminacije.

Ministarstvo prosvete i nauke

Ministarstvo prosvete i nauke saopštilo je da je sprovelo tekuće aktivnosti na podizanju svesti i promovisanju ljudskih prava, kao i merama podrške za ranjive grupe. Tokom godina 2024–2026, stipendije su ponuđene studentkinjama STEM-a, studentima sa invaliditetom i studentima iz romske, aškaliske i egipatske zajednice. Pored toga, podržani su obrazovni centri za ove zajednice, dodeljene su stipendije srednjoškolcima, a preduzete su mere za sprečavanje napuštanja školovanja i stvaranje jednakih mogućnosti.

Što se tiče slučajeva diskriminacije, Ministarstvo pojašnjava da tokom 2025. godine nisu zabeležene pritužbe na navodnu diskriminaciju, bilo od nadležnih kancelarija, Komisije za žalbe i žalbe ili Inspektorata.

Ministarstvo pravde

Ministarstvo pravde saopštilo je da je imenovalo službenika za ljudska prava kao odgovoran mehanizam za koordinaciju, praćenje i izveštavanje o sprovođenju Zakona o zaštiti od diskriminacije (ZZD).

Ministarstvo je saopštilo da tokom izveštajne godine na centralnom nivou Ministarstva nije zabeležen nijedan registrovani slučaj diskriminacije. U međuvremenu, kroz sistem besplatne pravne pomoći, dva slučaja koji uključuju tvrdnje o diskriminaciji su obrađena i trenutno su u toku.

Ministarstvo je takođe saopštilo da, putem zvanične platforme "Žalbe i peticije", prima i evidentira žalbe građana, uključujući i one koje se odnose na tvrdnje o diskriminaciji.

Takođe, Ministarstvo je saopštilo da je objavilo link ka postupcima i načinu podnošenja pritužbi Ombudsmanu.

Prema Ministarstvu, preduzete su mere za identifikaciju i prijavljivanje slučajeva diskriminacije, izgradnju kapaciteta, obezbeđivanje jednakog pristupa uslugama, smeštaj osoba sa invaliditetom, kao i podršku ranjivim grupama.

OPŠTINE

Od 38 opština, 15 je odgovorilo na sledeći način: Opština Orahovac, Opština Junik, Opština Đakovica, Opština Kamenica, Opština Vučitrn, Opština Štimlje, Opština Elez Han, Opština Prizren, Opština Gnjilane, Opština Glogovac, Opština Ljipjane, Opština Kosovo Polje, Opština Uroševac, Opština Štrpce i Opština Zvečane.

Opština Glogovac

Opština Glogovac je objavila da planira da preduzme konkretne mere za unapređenje principa jednakosti i nediskriminacije koji proizilaze iz Zakona o zaštiti od diskriminacije (ZZD). Opština je saopštila da vodi evidenciju o predmetima upućenim instituciji u vezi sa pitanjima ove prirode i da se žalbe rešavaju preko Komisije za žalbe.

Prema opštinskim podacima, u 2025. godini primljeno je ukupno 28 žalbi na diskriminaciju. Od toga je 27 žalbi odbijeno, dok je jedna žalba odobrena. Žalbe se uglavnom odnose na plaćanje prekovremenog rada, naknadu za rad tokom vikenda, dežurstvo i jubilarne isplate, uz tvrdnje o diskriminaciji zbog metode obračuna prema odgovarajućim kategorijama.

Opština Uroševac

Opština Uroševac saopštila je da Sektor za ljudska prava i zajednice deluje u ovoj opštini kao institucionalni mehanizam odgovoran za identifikaciju, obradu i rešavanje pritužbi na navodnu diskriminaciju, u skladu sa važećim zakonima.

U tom smislu, opština je imenovala zvaničnika za zaštitu od diskriminacije, dok se očekuje da će relevantna odluka biti formalizovana preko Kabineta gradonačelnika i Pravnog ureda. Opština je takođe najavila da se relevantna pitanja rešavaju u koordinaciji sa Kabinetom gradonačelnika, u skladu sa institucionalnim preporukama i komunikacijama, uključujući i one kojima se bavi ombudsman.

Međutim, opština je izjavila da tokom 2025. godine nisu prijavljeni slučajevi ili tvrdnje o diskriminaciji i da nije bilo sudskih ili administrativnih postupaka protiv opštine u vezi sa bilo kojim osnovom diskriminacije navedenim u ZZD-u.

Opština Kosovo Polje

U vezi sa zahtevom ombudsmana, Opština Kosovo Polje je donela rešenje o pristupu javnim dokumentima, ističući da se moraju poštovati zakonska ograničenja u vezi sa zaštitom ličnih podataka i poverljivih informacija.

Opština je najavila akcije i aktivnosti koje se sprovedu u cilju promovisanja i sprovođenja ovog ZZD-a. Štaviše, u odgovoru se navodi da je opština objavila platformu za ljudska prava na svom zvaničnom sajtu, dok tokom 2025. godine nije primila nijedan slučaj tužbi za diskriminaciju.

Opština Đakovica

Opština Đakovica saopštila je da postoje institucionalni mehanizmi, odgovorni timovi i nadležne institucije za postupanje po žalbama na diskriminaciju u skladu sa važećim zakonodavstvom. Međutim, tokom izveštajnog perioda nije zabeležen nijedan slučaj diskriminacije.

Opština Gnjilane

Opština Gnjilane saopštila je da je popunila redovno radno mesto službenika za zaštitu od diskriminacije. Pored toga, planirano je da ovaj zvaničnik bude obučen za prikupljanje i obradu podataka, u cilju praćenja sprovođenja ZZD-a.

Takođe, opština planira da stvori održiv sistem za prikupljanje i klasifikaciju podataka podeljenih prema glavnim osnovama i oblicima diskriminacije, u skladu sa preporukama ombudsmana. Prema opštini, tokom 2025. godine nije prijavljen nijedan slučaj diskriminacije.

Opština Elez Han

Opština Elez Han i objavila je da je odlukom o dodeli dodatnih dužnosti imenovala službenika odgovornog za pitanja vezana za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa važećim zakonskim obavezama. Opština nije primila nijedan slučaj zahteva za diskriminaciju tokom 2025. godine.

Opština Junik

Opština Junik saopštila je da prima i obrađuje žalbe svih vrsta, uključujući i pritužbe na diskriminaciju, putem sanduka za žalbe u kojem građani mogu da podnesu svoje primedbe.

Opština je objavila da je, nakon preporuke ombudsmana da uspostavi elektronsku vezu za žalbe na veb stranici ombudsmana, ovo integrisano na zvaničnu veb stranicu opštine.

Zbog nedostatka osoblja i budžetskih ograničenja, zvaničnik je odlukom dodeljen sa dodatnim dužnostima u vezi sa izveštavanjem o sprovođenju ZZD-a. Opština vodi evidenciju o primljenim žalbama, ali do sada nije primila nikakve pritužbe na diskriminaciju.

Opština Kamenica

Opština Kamenica je izveštavala o aktivnostima koje je sproveo službenik za zaštitu od diskriminacije, uključujući objavljivanje informativnih video spotova, kampanje podizanja svesti i predavanja u školama.

Kroz ove aktivnosti, građani su imali priliku da izraze svoju zabrinutost i dobiju informacije u vezi sa svojim pravima i institucionalnim mehanizmima zaštite od diskriminacije. Opština nije primila pritužbe na diskriminaciju, iako su različiti građani tražili savete i informacije o načinima prijavljivanja i rešavanja slučajeva diskriminacije.

Opština Ljipjane

Opština Ljipjane saopštila je da je uspostavila odgovarajući mehanizam za prijavljivanje slučajeva diskriminacije. U tom kontekstu, odlukom načelnika opštine imenovan je službenik nadležan za zaštitu od diskriminacije.

Institucija vodi registar žalbi u vezi sa navodima o diskriminaciji, ali takvi slučajevi nisu prijavljeni tokom 2025. godine.

Opština Prizren

Opština Prizren je odgovorila putem e-maila, tražeći od ombudsmana da direktno kontaktira nadležnog zvaničnika, iako je pismo ombudsmana upućeno gradonačelniku.

Iz sadržaja dobijenog odgovora proizlazi da nadležni zvaničnici Opštine Prizren nisu na odgovarajući način razumeli ustavno-zakonsku ulogu i mandat ombudsmena, kao i prirodu institucionalne komunikacije sa ovom institucijom.

Zahtev ombudsmana upućen je načelniku opštine i, shodno tome, trebalo je da bude obrađen sa odgovarajućim institucionalnim prioritetom i odgovornošću, kao i u skladu sa pravilima službene komunikacije i principima među institucionalne saradnje.

Ovakav pristup je važan kako bi se osigurala efikasna saradnja sa ombudsmanom i omogućilo potpuno i nesmetano vršenje njegovog mandata u zaštiti i promovisanju ljudskih prava i sloboda

Opština Orahovac

Opština Orahovac saopštila je da je od 2020. godine imenovala zvaničnika kome su odlukom delegirane dodatne dužnosti službenika za zaštitu od diskriminacije. Opština nije prijavila nikakve pritužbe na diskriminaciju tokom 2025. godine.

Opština Štimlje

Opština Štimlje saopštila je da je planirala i sprovela aktivnosti usmerene na smanjenje diskriminacije po bilo kojoj osnovi i povećanje nivoa poštovanja ljudskih prava, u kontekstu ravnopravnosti građana i polova.

Prema opštini, do sada nisu podnesene žalbe na navodnu diskriminaciju.

Opština Štrpce

Opština Štrpce objavila je da godinama nisu organizovane nikakve aktivnosti, sastanci ili posebne inicijative vezane za zaštitu od diskriminacije. Takođe je objavljeno da nisu primljene pritužbe na diskriminaciju.

Opština Vučitrn

Opština Vučitrn saopštila je da nije primila nikakve pritužbe na osnovu Zakona o zaštiti od diskriminacije. Takođe, opština je izjavila da nije prihvatila preporuke ombudsmana.

Međutim, opština nije pružila informacije o tome da li je imenovala službenika za zaštitu od diskriminacije.

Opština Zvečane

Opština Zvečane saopštila je da u izveštajnom periodu nije prijavljen nijedan slučaj diskriminacije.

SUDSKI SAVET KOSOVA

Sudski savet Kosova (SSK) saopštio je da je Zavod za statistiku, u okviru SSK-a, nakon verifikacije podataka u Informacionom sistemu za upravljanje predmetima (SMIL), identifikovao sudske predmete registrovane i obrađene od strane osnovnih sudova u Republici Kosovo, koji se odnose na tvrdnje o diskriminaciji, posebno pitanja koja se odnose na radne odnose i zabranu diskriminacije. Prema odgovoru SSK-a, tokom 2025. godine identifikovana su tri slučaja koji se odnose na građanske stvari i radne sporove u vezi sa navodima o diskriminaciji. Međutim, SSK nije pružio informacije u vezi sa navodnim osnovama diskriminacije u ovim slučajevima.

TUŽILAČKI SAVET KOSOVA

Tužilački Savet Kosova (TSK) objavio je statističke podatke dobijene od tužilaca širom zemlje, pružajući pregled slučajeva vezanih za krivična dela: "Kršenje ravnopravnog statusa građana i stanovnika Republike Kosovo", "Podsticanje podele i netolerancije", krivična dela motivisana mržnjom i "Seksualno uznemiravanje".

Što se tiče krivičnog dela "Kršenje ravnopravnog statusa građana i stanovnika Republike Kosovo", TSK je saopštila da je širom zemlje primljeno 10 krivičnih prijava. Od toga, četiri slučaja su odbačena, dok nije prijavljena nijedna osuđujuća presuda.

Što se tiče krivičnog dela "Podsticanje podele i netolerancije", ukupno 57 slučajeva prijavljeno je kao prihvaćeno ili nasleđeno. Od toga, osuđujuće presude su izrečene u 10 slučajeva, dok je u pet slučajeva prijavljeno da su rešene bez pružanja informacija o načinu ili ishodu njihovog rešavanja.

Nijedno od tužilaštva nije prijavilo slučajeve vezane za krivična dela motivisana mržnjom.

Što se tiče krivičnog dela "seksualnog uznemiravanja", TSK je objavio da je 137 slučajeva prihvaćeno ili nasleđeno, dok su za njih 25 izrečene osude.

KOSOVSKA POLICIJA

Kosovska policija je dostavila podatke o broju prijavljenih slučajeva koji se odnose na krivična dela "Kršenje ravnopravnog statusa građana i stanovnika Republike Kosovo", "Podsticanje podele i netolerancije", krivična dela motivisana mržnjom i "Seksualno uznemiravanje".

Što se tiče krivičnih dela motivisanih mržnjom, kosovska policija nije prijavila nijedan slučaj tokom izveštajnog perioda.

Što se tiče krivičnog dela "Kršenje ravnopravnog statusa građana i stanovnika Republike Kosovo", Kosovska policija je prijavila slučaj za koji je objavljeno da je odvojeno zatvoren.

Što se tiče krivičnog dela "Podsticanje podele i netolerancije", prijavljen je 141 slučaj. Prema podacima Kosovske policije, jedan slučaj je zatvoren odvojeno, tri predmeta su odbačena od strane tužioca, jedan slučaj je završen pravosnažnom odlukom suda, 12 predmeta je upućeno tužilaštvu, dok je jedan slučaj još uvek pod istragom.

Za krivično delo "seksualno uznemiravanje" kosovska policija prijavila je 183 slučaja. Od toga, dva slučaja su zatvorena odvojeno, četiri slučaja je odbačena od strane tužioca, 60 slučajeva je upućeno tužilaštvu, dok su tri slučaja još uvek u fazi istrage.

POLICIJSKI INSPEKTORAT KOSOVA

Kao i prethodne godine, samo je Policijski inspektorat Kosova (PIK) odgovorio na zahtev ombudsmana. PIK je saopštio da tokom izveštajnog perioda nije pokrenuo nijedan slučaj u vezi sa navodima o diskriminaciji po bilo kojoj osnovi navedenoj u članu 1, stav 1, Zakona o zaštiti od diskriminacije.

NEZAVISNE INSTITUCIJE

Među nezavisnim institucijama, samo je Nezavisna komisija za medije (NKM) odgovorila na zahtev ombudsmana, ne pružajući informacije o suštinskim pitanjima koja su postavljena u zahtevu, ali je zatražila ispravku svoje adrese.

Ombudsman je prosledio zahtev izvršnom direktoru NKM-a. Međutim, prema odgovoru NKM-a, od oktobra 1, 2024, funkciju izvršnog direktora obavlja druga osoba, a osoba kojoj je pismo upućeno nikada nije bila na poziciji izvršnog direktora.

Ombudsman smatra da NKM, kao i svaka druga institucija koja vrši javna ovlašćenja u Republici Kosovo, treba da prosledi zahtev nadležnom i odgovornom zvaničniku, u skladu sa principima utvrđenim u Zakonu o opštem upravnom postupku, bez obzira na eventualne netačnosti u njegovom predstavljanju.

Ovo je posebno tačno jer je zahtev upućen NKM-u kao instituciji, a ne fizičkom licu u njegovom ličnom svojstvu. Shodno tome, ovo pitanje ne bi trebalo da bude prepreka za rukovanje i prosleđivanje zahteva odgovornom licu, kao i za davanje odgovora u vezi sa suštinskim pitanjima koja je pokrenuo ombudsman.

NEZAVISNA NADZORNA KOMISIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU KOSOVA

Nezavisna nadzorna komisija za državnu službu Kosova (NNKDSK) saopštila je da je tokom 2025. godine primila 2.093 redovne žalbe. Prema dostavljenim informacijama, u nekim od ovih slučajeva podnosioci žalbe su tvrdili da su nadležne institucije postupale na diskriminatoran način. NNKDSK je naveo da su ovi zahtevi tretirani u duhu odredaba Zakona br. 08/L-197 o javnim funkcionerima, posebno člana 7, stav 1, i člana 8, stav 1, kao i u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od diskriminacije.

Međutim, NNKDSK nije pružio statističke podatke o broju žalbi koje sadrže navode o diskriminaciji, navodnim osnovama za diskriminaciju ili konačnim ishodom rešavanja ovih slučajeva.

AGENCIJA ZA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

Agencija za besplatnu pravnu pomoć (ABPP) objavila je da je tokom 2025. godine primila dva zahteva za besplatnu pravnu pomoć u vezi sa tvrdnjama o diskriminaciji. Prema agenciji, ovi

slučajevi su identifikovani i obrađeni u skladu sa važećim zakonodavstvom o zaštiti od diskriminacije, kao i drugim relevantnim zakonima.

Oba zahteva su odobrena, jer su podnosioci zahteva ispunili kriterijume za dobijanje besplatne pravne pomoći u skladu sa članom 10/A Zakona br. 08/L-035 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-017 o besplatnoj pravnoj pomoći. Agencija je saopštila da je u ovim slučajevima preduzela sve neophodne mere kako bi korisnicima besplatne pravne pomoći osigurala efikasan pristup pravdi.

ZAKLJUČAK

Podaci dobijeni od javnih institucija pokazuju da je nivo primene Zakona o zaštiti od diskriminacije (ZZD) od strane organa javne vlasti izuzetno nizak. Uprkos imenovanju zvaničnika odgovornih za zaštitu od diskriminacije i uspostavljanju institucionalnih mehanizama za promociju ravnopravnosti, sprovođenje obaveza od strane ZZD-a u mnogim institucijama ostaje uglavnom formalno zbog nedostatka jasnih dužnosti, ograničenih kapaciteta, kao i činjenice da se te odgovornosti često dodeljuju zvaničnicima kao dodatne dužnosti. Takođe, značajan broj institucija nije odgovorio na zahteve ombudsmana ili nisu dostavile potpune podatke o slučajevima diskriminacije.

Kancelarija za dobro upravljanje naglašava nedostatak jedinstvenog sistema za identifikaciju, praćenje i prijavljivanje slučajeva diskriminacije. Mnoge institucije ne održavaju detaljne statistike zasnovane na osnovu diskriminacije i ne pružaju dovoljno podataka za procenu efikasnosti postojećih mehanizama. Ova situacija ograničava mogućnost stvaranja tačnog pregleda situacije diskriminacije u zemlji i naglašava potrebu za jačanjem institucionalne koordinacije, povećanjem odgovornosti i efikasnom operacionalizacijom mehanizama za zaštitu od diskriminacije na svim nivoima javne uprave.

Sve u svemu, iz podataka koje smo dobili od Sudskog saveta Kosova (koji pokazuju napredak u odnosu na prethodne dve godine kada uopšte nije bilo podataka o slučajevima diskriminacije koji se obrađuju na sudovima), Tužilačkog saveta Kosova, Policije Kosova, Policije Kosova, kao i nezavisnih institucija i drugih mehanizama nadzora, čini se da su slučajevi koji se odnose na diskriminaciju i krivična dela sa diskriminatornim elementima ograničeni. U tužilačkom i pravosudnom sistemu, veliki broj slučajeva se razmatra, ali sa izrazitim nedostatkom konačnih odluka u nekim kategorijama i bez potpunih podataka o osnovu diskriminacije.

S druge strane, kaže se da su nezavisne institucije i administrativni mehanizmi rešavali slučajeve sa elementima diskriminacije, ali bez detaljnih i standardizovanih statistika na osnovu diskriminacije, ishoda slučajeva i njihove kategorizacije. Ovi nalazi ukazuju na potrebu jačanja sistema za identifikaciju i prijavljivanje slučajeva diskriminacije, povećanje institucionalne transparentnosti i usklađivanje pristupa između institucija, u cilju stvaranja tačnijeg i sveobuhvatnijeg pregleda slučajeva diskriminacije u praksi.

U vezi sa preporukom Ombudsmana da javne institucije jasno objavljuju procedure za podnošenje pritužbi Ombudsmanu, u nedostatku odgovora, Ombudsman je, nakon provere zvaničnih sajtova

ministarstava i opština, utvrdio da su od 19 ministarstava samo Ministarstvo pravde i Ministarstvo odbrane objavili linkove ka postupcima i za podnošenje žalbi Ombudsmanu. Iako u nekim ministarstvima, zbog rekonstrukcije njihovih zvaničnih sajtova, nije bilo moguće utvrditi da li postoji veza za prijavljivanje diskriminacije Ombudsmanu. U međuvremenu, od 38 opština, samo Opština Istog i Opština Gračanica su obezbedile linkove za žalbe Ombudsmanu, dok Opština Kosovo Polje i Opština Kamenica imaju link za prijavljivanje diskriminacije, koji je povezan sa Platformom Kancelarije za dobro upravljanje Kancelarije Premijera koja se odnosi na zaštitu od diskriminacije Roma, Aškalija i egipatske zajednice.

Konačno, neaktivnost i nedostatak odgovornosti u vezi sa zahtevima ombudsmana, Inspektorata rada, Tržišne inspekcije, Inspekcije za obrazovanje i Zdravstvene inspekcije ostaju posebno zabrinjavajući, jer su ove institucije nadležne za rešavanje žalbi u slučajevima kada ombudsman nema puna ovlašćenja da interveniše.

VI. PREPORUKE

Što se tiče nalaza koji se odnose na slučajeve diskriminacije koje je istraživao ombudsman, relevantne preporuke su upućene nadležnim organima putem pojedinačnih izveštaja o slučajevima. Ovi izveštaji i njihove preporuke mogu se naći putem linkova uključenih u ovaj izveštaj.

Povodom preporuka za sprovođenje Zakona o zaštiti od diskriminacije, s obzirom da preporuke date u godišnjim izveštajima za 2023. i 2024. godinu nisu sprovedene u potrebnom obimu, Ombudsman ih u ovom izveštaju ponavlja na sledeći način:

- Sve institucije koje imaju posebne obaveze prema Zakonu o zaštiti od diskriminacije moraju izraditi akcione planove za sprovođenje preporuka Ombudsmana predstavljenih u godišnjim izveštajima upućenim Skupštini Republike Kosovo.
- Tokom procesa izmena i dopuna Zakona o zaštiti od diskriminacije, potrebno je jasno definisati mehanizme za sprovođenje zakona, nadležnosti i odgovornosti nadležnih institucija, razlikujući mehanizme za promociju i podizanje svesti od zaštitnih i žalbenih mehanizama, uključujući i upravne i sudske.
- Svi javni organi, na centralnom i lokalnom nivou, treba da operacionalizuju antidiskriminacione jedinice ili odmah imenuju zvaničnike odgovorne za zaštitu od diskriminacije, standardizuju svoje opise poslova i vode redovnu evidenciju o slučajevima koji se odnose na navode o diskriminaciji.
- Potrebno je organizovati kontinuiranu obuku osoblja jedinica i službenika nadležnih za zaštitu od diskriminacije, u vezi sa razumevanjem i primenom Zakona o zaštiti od diskriminacije, kao i nadzornom ulogom ombudsmana.
- Osnovni sudovi i tužilaštva treba da vode odvojene podatke i registre o slučajevima diskriminacije, integrišući ih u informacioni sistem za upravljanje predmetima (SMIL), kao i da prilagode sistem klasifikacije predmeta tako da se slučajevi diskriminacije identifikuju i prijavljuju odvojeno od drugih slučajeva.

- Javne ustanove su dužne da na svojim zvaničnim internetskim stranicama obezbede jasno objavljivanje postupaka za podnošenje pritužbi ombudsmanu i da preduzmu redovne promotivne aktivnosti i aktivnosti podizanja svesti javnosti u oblasti zaštite od diskriminacije.